

Ігор

Костецький

Смерть кардинала Партія справжніх людей

(Радіоп'єси)*

Ігор Костецький (14.05.1913—14.06.1983) — український письменник, перекладач, критик, режисер, видавець.

Справжнє ім'я — Мерзляков Ігор В'ячеславович. Костецький належав до засновників і чільних теоретиків Мистецького Українського Руху в еміграції та найяскравіших українських письменників-модерністів свого покоління, був особисто знайомий і листувався з провідними представниками західного модернізму.

Літературну спадщину Костецького складають оповідання, повісті («День святого», «Мій третій Рим»), п'єси («Спокуси несвятого Антона», «Близнята ще зустрінуться», «Дійство про велику людину»), вірші, подорожня проза, кіносценарії, есеї, українські переклади творів світової літератури, зокрема класиків західного модернізму (Т.С. Еліота, Е. Павнда, С. Ґеорґе ґоґо). Помер в м. Швайкгайм біля Штутгарта (Німеччина), похований там же. Твори Костецького видавалися двічі — за кордоном (І.Костецький. Збірник до 50-річчя. — Мюнхен, 1963—1964) і в незалежній Україні (І.Костецький. Тобі належить цілий світ. Вибрані твори. — К.: Критика, 2005).

Вступ до радіослуховища «Смерть кардинала»

Архиепископ Нью-Йорка, генеральний вікар збройних сил США, кардинал Френсіс Джозеф Спелмен (1889–1967) утілював сливе необмежену владу. Хрест в його руках подивудіжно гармоніював з усім тим, що ще в цих руках було зосереджено: фінанси, біржові операції, політика, ідеологія. Його могутній вплив знати було на достоту кожній ділянці американського життя, в рішеннях Білого дому, в динаміці промислових підприємств, в опануванні нових ринків, у пресових коментарях, у шкільних програмах, у спортивних уладженнях. Знати його було й, приміром, коли він, захоплено привітавши війну проти в'єтнамського народу, відвідував армійські частини на місці й рекомендував їх враженому світові як Христових воїнів.

Літературна його діяльність відзначалася тією самою різнобічністю. Богословські трактати (з такою, наприклад, гарною назвою, як «Немає більшої любові») чергувалися з твердими вказівками щодо поточних капіталовкладень, серцервійнні проповіді лягали на письмовий стіл поруч із детальними звітами про курс акцій. Ба, під панциром важучого авторитету жив у ньому, видно, щось наче лірик, бо він писав навіть вірші.

Спробу відтворити останню годину життя цієї людини в її внутрішньому перебігу являє собою пропонована радіоп'єса. Попри все приватне йшлося тут найпершою мірою про те, щоб по змозі найближче вчутись у механіку рушіїв певної соціально-історичної моделі. Історичної в тому розумінні, що щось, раз відбувшись у часі й просторі, не зникає і не заспокоюється, а як певна видозміна бере участь у боротьбі сил за кожної сучасності. Психологічний тип можновладця, який замислює війну проти людства у 80-х роках, не виник на голому місці. У роках 60-х активізувався вже був ідейний зразок, на який він може покликатись у всій повноті того, що йому править за чисте сумління. Через те кардинала у п'єсі не названо на ім'я.

Авторську фантазію прочісано строго дібраними документальними даними. Кардинал Спелмен помер 2 грудня у нью-йоркському шпиталі Сент-Вінсент, привезений туди з готелю Вальдорф Асторія, де йому напередодні, під час одного святкування, стало недобре. Цифри на біржі найточніше відповідають тодішнім звідомленням за два останні дні. Хвора письменниця у Мюнхені, про яку мова, – Анетта Кольб, що у 97-річному віці померла на другий день після Спелмена. Письменник із «гасконською борідкою» – Джон Стейнбек, речення про пережиту насолоду від зробленого ним пострілу з гармати історично (журналістично) засвідчене. Прізвище автора з в'єтнамського репортажу, вміщеного в одному німецькому ілюстрованому часописі й читаного в уривках у п'єсі, – справді Нойгаузер. Те, що кардинал з наближенням уявляють собі як посмертне прилюдне вшанування його особистості, – аутентичні цитати з появилих по тому некрологів. Названі й не названі політичні діячі, а також згадувані події хронологічно личать до взятого у п'єсі моменту.

«Смерть кардинала» уперше передала саарляндська радіостанція 1972 р. У заголовній ролі виступив Віллі Тренк-Требіч, який свого часу створив образ Мекі Мессера у прем'єрі Брехтової «Опери за три гроші». Після того радіовиставу повторювано іншими станціями ФРН та Австрії. Тут її текст в автоперекладі з німецької.

Смерть кардинала

Радіослуховище

Голоси:

Кардинал

Наближений

Кардинал. Світає.

Наближений. Світає.

Кардинал. Вранішня пошта? Що в газетах?

Наближений. Нічого особливого.

Кардинал. Не може бути. У світі завжди щось особливе.

Наближений. Та не сьогодні. Як виняток.

Кардинал. Ніхто не вмер?

Наближений. Ні, ніхто... Одна німецька письменниця... Вона дуже стара.

Кардинал. Померла?

Наближений. Ні, важко хвора.

Кардинал. Де вона живе?

Наближений. У Мюнхені.

Кардинал. Знаю я її?

Наближений. А певно... Ні, так уже надто важко вона не хвора.

Кардинал. Надто важко ні? Скільки їй років?

Наближений. Дев'яносто сім.

Кардинал. Справді, стара. Мені щойно сімдесят вісім. Кажеш, вона не померла? Ти правду мені кажеш?

Наближений. Правду. Стоїть у газеті.

Кардинал. Не стоїть там щось, мовляв, її стан викликає занепокоєння?

Наближений. Ані слова про те. Тобто, її хвороба не надто важка. Незабаром одужає.

Кардинал. Я благословляю її. Дев'яносто сім років, поважний вік. Та сімдесят вісім теж поважний вік. Ти повинен мені правду казати.

Наближений. Я кажу вам правду, преосвященний.

Кардинал. Немоżliво – день, за якого ніщо не стається. Щось повинно ще сьогодні статись. Те або те. Велике або дрібне.

Наближений. Авжеж. Але сьогодні досі ще нічого не сталося. Як ви-няток.

Кардинал. Станеться. Ласка Всевишнього полягає в тому, що завжди стається щось. Він не дає нам спочити. І воно добре. То його воля. То його вельми добра воля. Що?

Наближений. Його вельми добра воля. Авжеж.

Кардинал. Так не переч волі Всевишнього й скажи нарешті, що сталося. Що на біржі?

Наближений. Звіт за вчора: Уолл-стріт відкрилась дещо забарно. По тому, однак, як очікуване дисконтне підвищення не було ухвалено, справа набрала трошки оптимістичнішого вигляду.

Кардинал. Це було вчора.

Наближений. Атож.

Кардинал. А сьогодні?

Наближений. Ще невідомо.

Кардинал. Ти дзвонив? Так зателефонуй. Ні, стривай, ще є час. Індекс Дау Джонса, акції промислових підприємств... хотів би довідатись.

Наближений. Індекс Дау Джонса... промислові... Ага, ось. Учора, першого грудня: індекс, напередодні, тридцятого листопада, спустившись на 875,81, до полудня впав далі аж на 873,83.

Кардинал. Отакої. А далі?

Наближений. Далі ще нічого не відомо.

Кардинал. Пізніше подзвониш. Тут знов якась нісенітниця. Отак по таблиці крейдою, – ось так, бачиш, – на таблиці лишається кілька закарлючок. Походя нашкрябано, але що означають. Цілі родини. Інколи цілі нації. Що за тим криється в даному разі?

Наближений. У даному разі – фунт.

Промисловий індекс Дау-Джонса (Дау, англ. Dow Jones Industrial Average, DJIA, Dow 30, або неформально Dow Jones і The Dow) – показник (індекс) американських цінних паперів (акцій підприємств), створений у 19 ст. редактором «Вол Стріт Джорнал» і співзасновником Dow Jones & Company Чарльзом Дау. Індекс призначався для зведення інформації про акції індустриальних підприємств на американській біржі цінних паперів. Він залишається разом із Дау Джонс Транспортний Індекс найстарішим індексом цінних паперів у США. Нині індекс включає 30 найбільших американських підприємств, які є відкритими акціонерними товариствами, але все ж вважається застарілим індексом, що не відображає стан руху капіталів у Америці. Сучасним індексом є S&P 500 (<http://uk.wikipedia.org>).

Кардинал. Фунт? Ах, англійський фунт. Докладно звітуй. Кажі повільно. Не пропускай подробиць.

Наближений. Отже. Клуб десятих...

Кардинал. Авжеж, це була ідея. Розкішна. Десять провідних промислових націй Заходу об'єднують свої зусилля, охоронці добробуту, всією своєю потужністю. І найменший нелад притьмом регулюється. Кажі далі. Відхаркайся.

Наближений (відхаркується). Клуб десятих скликав у середу двадцять дев'ятого листопада в Парижі нараду експертів...

Кардинал. Прохаркайся. Правильно прохаркайся. У горлі в тебе хрипить щось мокро.

Наближений (відкашлюється). ...нараду експертів...

Кардинал. Дужче! Дужче відхаркайся. Ти не вмієш прохаркуватись. Так, як ти це робиш, ти тільки роздражнюєш горлянку. Це отаке собі поверхове кахикання, воно слизає по площі, не сягаючи глибини. Так роблять веслами по воді, коли не гребуть, а бавляться. Дуже дурне зайняття. Щоб викашляти рідину, треба набрати у бронхи повітря і якусь хвилину зумкотіти або ж легенько мугикати. (Він зумкотить або легенько мугиче.) Ось так, якусь хвилинку тягнути зовсім легенько, на одній ноті. (Довго тягне зовсім легенько на одній ноті.) А тоді – зібрати шийні м'язи, порядно хапнути, мов черпаком, аж до дна – і зненацька гавкнути. (Гавкає зненацька.) Ну, а тоді зовсім просто сплюнути в хустку до носа. Коли ніхто не бачить, можна й проковтнути. Зроби тепер усе сам.

Наближений пророблює все точно за вказівкою кардинала і тоді зненацька гавкає.

Кардинал. Правильно. Ох, треба ж вас іще вчити. Кажі далі про клуб десятих.

Наближений. Клуб десятих. На нараді... Це, власне, була не нарада, а цілий з'їзд. Експерти, оті експерти клубу десятих порозумілися щодо способу фінансування – начислення відсотків та звороту капітального боргу...

Кардинал. Ми чули вже про те?

Наближений. Атож, воно було у середу. У середу ввечорі було в радіо.

Кардинал. Правильно. Допоміжний кредит для Великобританії. Ухвалено. Кредит від Міжнародного валютного фонду. Скільки?

Наближений. Один кома чотири мільярди доларів.

Кардинал. Правильно. Але то ще не все.

Наближений. Ні. Щоб здійснити кредит, члени клубу десятих дають ще 525 мільйонів додатково. Сам валютний фонд бере участь у цій

кампанії 875 мільйонами доларів. Отож британський прем'єр на найближчий час може...

Кардинал. Британський прем'єр. Він курить люльку.

Наближений. Він не розлучається з нею.

Кардинал. Обличчя в нього – просто таки косметично самовпевнене.

Наближений. Точнісінько так.

Кардинал. То що там з ним?

Наближений. Видається так, що турботам про сталий дефіцит у балансуванні виплат на перший час покладено край. І прем'єр полегшив собі також і внутрішньополітичну атмосферу. Він перемістив Келлеена з державної скарбниці в міністерство внутрішніх справ. А міністра внутрішніх справ Дженкінса в державну скарбницю.

Кардинал. Він, либонь, гадає так: якщо додати п'ять до двох замість два до п'яти, то вийде щось інакше.

Наближений. Він був дуже проти девальвації фунта.

Кардинал. Дженкінс?

Наближений. Ні, Келлеен.

Кардинал. Про мене. Воно не робить різниці. Знаєш, проти чого він був? Він був проти того, що наклало б на нього відповідальність, купу труднощів, коли йдеться про проведення в життя. Такого нікчемного уряду в Великобританії я ще ніколи не знав. Він, бач, курить люльку. Наші вчені довели, що курити тим робом особливо шкодить легеням. Що?

Наближений. Я хотів лише сказати, вчені привели доказ... мовляв, ще шкідливіше курити з цигарковим папером – якщо я не помиляюсь.

Кардинал. Ти помиляєшся. В окремих випадках, ну добре, взагалі в конкретних випадках воно може бути й так. Тобто, цигарковий папір справді шкодить. Це довів принаймні Едісон, я знаю. Але конкретне – ніякий аргумент. Ти не маєш права мене тим переконувати. Хто претендує появляти всесвітню історію, той неспроможен чинити щось корисне, коли він сам – нуль, коли він ніщиця й ніщота, зрозумів? Зі свого високого становища він випромінює ніщоту на все, що він робить. Високе становище підсилює ніщоту. Він курить люльку, і воно шкодить. Не тільки його власному здоров'ю, а й найпершою лінією здоров'ю світу.

Наближений. Що ж, мабуть, так, можливо. Звичайно, так воно і є.

Кардинал. Так і не інакше. Кажі далі. Кажі далі про Англію.

Наближений. Келлеен спротивився девальвації фунта. А Дженкінс ні.

Кардинал. Не згадуй більш імен. Останнім часом я наслухався імен до зануди. Якогома менше імен, прошу. Ти звітуєш з якої газети?

Наближений. З найміродайнішої.

Кардинал. Я теж її читав. Може бути, що я читав з другоряднішої. Але там стоїть те саме. Якогога менше імен.

Наближений. Щоб далі звітувати, я мушу назвати ще одне імення.

Кардинал. Гаразд, називай. Та тільки це одне, і тоді край.

Наближений. Дженкінс.

Кардинал. Йолоп.

Наближений. Зі своїм прем'єром вони мають тепер вільну руку впровадити господарські зміни, що на них наполягають кредиторівці з клубу десятих і що їх вони вимагають.

Кардинал. А що ж вони думали? Він зі своїм прем'єром? Що ми їх будемо на-дурняка підтримувати?

Наближений. Мабуть, він так гадав. Але дійсність інакша.

Кардинал. Дійсність інакша завжди. Що собі отакі фантазери тільки не науроюють, отакі малообдаровані!

Наближений. А крім того, він...

Кардинал. Відхаркайся.

Наближений прокашлюється.

Кардинал. Вже краще. Та ти таки ще не вмєш як слід відхаркуватись. Кажі далі.

Наближений. Він великий прихильник того, щоб Англія вступила в Європейську господарську спільноту.

Кардинал. Хто?

Наближений. Дженкінс.

Кардинал. Знов Дженкінс! У господарську спільноту? Таж його туди не пустить французький президент, доки живе. Або доки його не зсадять.

Наближений. Важенько його зсадити, цього французького президента.

Кардинал. І до всього – що за чоловік з нього! Як може отакий взагалі на світі жити! Якби ми йому не допомогли, не бачив би він своєї країни, як власних вух. А що він тепер витворює? Ані яким засобом не гидує, аби дати

Одну з перших публічних пропозицій об'єднати європейські країни на принципах рівності членів і кооперації зробив миролюбивий Віктор Гюго 1851 р. Після гуманітарних катастроф Першої і Другої світових війн необхідність утворення європейської спільноти стала очевидною. Ці відчуття найперше реалізувалися в Європейську спільноту з вугілля і сталі, утворену в квітні 1951 р. Спільнота об'єднувала Західну Німеччину, Францію, Італію, країни Бенілюксу й була закріплена Паризьким договором 1951 р. З часом Європейська спільнота з вугілля і сталі перетворилася на Європейську економічну спільноту – перший митний союз. Європейський Союз (ЄС, Європейська Унія, Європейська Співдружність) створили на основі Європейської економічної спільноти згідно з Договором про Європейський Союз (Маастрихтський трактат), підписаним у лютому 1992 р. і чинним з листопада 1993 р. (<http://uk.wikipedia.org>).

нам штурхана. Твар, яку створив хтось, щоб постійно Бога гнівити.

Наближений. Можливо, що і його Бог створив. З дивним завданням, але таки Бог. Хіба не все створене від Бога?

Кардинал. Це спірне питання. Колинебудь ми, може, й матимемо на те відповідь. Поки ж її нема, ми маємо право гадати, що цілі брили буття, цілі суспільні угруповання створив сатана.

Наближений. Я думав, якщо він католик...

Кардинал. Такого католика, неможливо, щоб його створив Бог. Оцей твій президент Франції католик тільки назовні. Душа в нього стумна і серце в нього волосате. Хто був на цій землі щирим католиком, це з'ясовується щойно у смертну годину. Бо один, хто носить цю позначку, лине справді просвітлений до неба. А другий лине – чорт зна куди, в якусь мішанину з сірки й смороду. Тут же існують вони напевно на во славу Божу.

Пауза. Далека, трохи тривожна музика.

Кардинал. Стривай...

Пауза.

Кардинал. Стривай-но. Ми... ми ще сьогодні не молились.

Наближений. Ні.

Кардинал. Я тільки тепер помітив. Увесь час було в мене відчуття, ніби чогось бракує. То помолімося.

Наближений. З чого почнемо? Помилуй мя, Господи, по великій милості твоєї?

Кардинал. Атож, можна й це. Я маю охоту... В мене зараз велика охота до гімну святого Франциска. Сонце сходить, і воно вельми добре личить.

Превисокий всемогучий благий господине,
твоя бо хвала й слава й честь і всяке поклоніння,
подобають вони тобі одному,
і ніхто з людей недостойн тебе називати.
Будь славен, мій господине, з усіма створіннями твоїми,
з благородним братом сонцем зосібна,
той удень... той, котрий удень... Гм...

Пауза.

Кардинал. Дай мені книгу.

Пауза.

Кардинал. Отам, друга поличка згори.

Пауза.

Кардинал. Той, котрий удень сіяє над нами... Дай мені книгу, кажу.

Пауза.

Кардинал. Той, котрий удень сіяє над нами... Ти оглух?

Пауза.

Кардинал. Я сказав: друга поличка згори. Ну?

Пауза.

Кардинал. Ну?

Пауза.

Наближений. Тут нема другої полички.

Кардинал. Що ти верзеш? Подивись добре. Книга не стоїть, вона лежить. Я сам її поклав кілька днів тому. Вона лежить дещо косо. На другій поличці згори. Ну?

Наближений. Преосвященний, тут нема другої полички згори.

Кардинал. То, може, перша згори.

Наближений. Тут нема й першої згори.

Кардинал. Ти як рахуєш? Звідки: згори чи знизу? Якась же поличка повинна бути перша згори.

Наближений. Тут нема такої полички, преосвященний.

Кардинал. У книжковій шафі? Що, цій шафі голову відірвали, чи що?

Наближений. Тут взагалі нема книжкової шафи, преосвященний.

Пауза.

Кардинал. Що тут коїться?

Пауза.

Кардинал. Де я?

Пауза.

Кардинал. Де я, до чорта?

Пауза.

Наближений. У лікарні.

Пауза.

Кардинал. Нічого не бачу. Чиї це руки?

Наближений. Мої.

Кардинал. Я розмовляю – розмовляю я з тобою чи з самим собою?

Наближений. Зо мною.

Кардинал. Коли ти мив руки? Мив ти їх півгодини тому?

Наближений. Приблизно з годину тому.

Кардинал. Не годиться. Руки треба мити щопівгодини. За цивілізацію пролито багато крові.

Пауза.

Кардинал. А це либонь мої руки. Коли я їх мив? Чи воно темно в дійсності, а чи в моїх очах?

Наближений. Надворі ще досить темно.

Кардинал. Як я сюди потрапив? Стривай... готель... Стривай. Добродійне міроприємство. Я пригадую добре, як я звідти подався... Коли воно було?

Наближений. Учора.

Кардинал. Учора... Час викаблучує нині дивезні штучки. Не бреш, що надворі темно. Я сам тількищо бачив сонце.

Наближений. Тут щільні завіси.

Кардинал. Для мого спокою?

Наближений. У лікарні такий звичай.

Кардинал. Маєш тобі гарний звичай! Вони лікують темрявою. Хіба сонце не найкращий лікар? Скільки боролись ми за сонце в наших лікарнях... Що це за лікарня тут?

Наближений. Дуже добра лікарня.

Кардинал. Ми будували лікарні з сонцем. З благородним братом сонцем. Уже не кажу про церкви та школи. Я витратив купу грошей. Понад 500 мільйонів доларів. Точна цифра. Школи. За попереднього президента. Ні, за передпопереднього... Або, може, за ще раннішого. Він чинив перешкоди. Боявся папістів. Але число папістів зростало. Року 1939 перейшло на католицтво 63 943 людей нашої країни. Точна цифра. Року 1954 навернулось 116 969 осіб. Коли я вселився у свою резиденцію, архієпархія мала двадцять вісім мільйонів доларів заборгованості. Нині вона одна з найбагатших у світі. Щодня снідали в мене талановиті комерсанти, промисловці, банкіри. Вдумливі, кваліфіковані обличчя. У нашій країні сьогодні 46 мільйонів католиків. Я їхній духовний глава. Мене звуть папою цієї країни... Стривай, я гублю нитку. З чого я був почав?

Наближений. З сонця.

Кардинал. Правильно. З сонця. Той, котрий удень. Той, котрий удень сіяє над нами... Але тим робом не можна встигнути. Просто не можна встигнути. Скажи... Що на біржі? Що в газетах?

Наближений. Хочете ще раз почути, преосвященний?

Кардинал. Ти вже мені звітував?

Наближений. Можу повторити. Наслідок тижня. Хіба тільки так, короткий перегляд?

Кардинал. Зроби короткий перегляд.

Наближений. Загальна тенденція до поліпшення. Тиждень почався дещо непевно. Останній день місяця, що мав наступити, вискази французького президента...

Кардинал. Мішанина з сірки й смороду.

Наближений. ...непевненість щодо дальшого розвитку у валютно-політичній ділянці, усе це гальмувало підприємчу енергію в діловому світі. Індекс Дау Джонса акцій промислових підприємств, піднявшись наприкінці тижня на 882,11, сягнув до закриття біржі 884,88. Але в середу пішло знову наниз, 883,15, а тоді аж до закриття біржі впало на 875,81.

Кардинал. Десятичні знаки завжди шпичасті. Маленькі, тверді, гострі зубчики. Хрумкі. Зберігати в мішечках і правильно розподіляти. Нуль, кома – кома, півкругленько, енергійно...

Наближений. Прощу?

Пауза.

Наближений. Учора, в п'ятницю, ще далі наниз – до 873,38. Та незважаючи на це, тенденція кращає...

Кардинал. Мене звуть папою цієї країни. На П'ятій вулиці...

Наближений. Прощу?

Пауза.

Кардинал. Шкода, що я не придбав кінопідприємство... Грубо нафарбовані, соковиті жіночі губи...

Наближений. Прощу?

Пауза.

Наближений. Казати далі?

Пауза.

Наближений. Хоч індекс Дау Джонса, як сказано, впав у середу на 883,15, ця цифра, однак, стояла на сорок чотири пункти вище, ніж короткочасна депресія, викликана реакцією на девальвацію фунта...

Кардинал. Він курить люльку.

Наближений. Атож, люльку. Казати далі?

Пауза.

Наближений. Ваше преосвященство?

Кардинал. Як зветься вона, ця наша лікарня?

Наближений. Святого Вікентія. Казати далі?

Кардинал. Кажі далі. Як справи з німцями?

Наближений. Акції Кауфгауза.

Кардинал. Кауфгауз. Таж ми...

Наближений. Атож. Там розраховують на сприятливіші покупні спроби, особливо для одягу та іграшкових товарів.

Кардинал. Правильно. Якомога більше цяцьок. Здорові, християнські діти.

Наближений. Далі?

Кардинал. Далі. Я почуваю себе зовсім добре.

Наближений. Як твердять, німці зробили найсприятливішу пропозицію Пакистанові, щодо будівництва греблі.

Кардинал. І пропозицію треба прийняти. Пакистан мусить її прийняти.

Наближений. Є чутки про сильну конкуренцію.

Кардинал. Німецька пропозиція повинна бути прийнята.

Пауза.

Наближений. Авжеж. Ну, то я скінчив.

Пауза.

Кардинал. Він курить люльку і фантазує. Особлива Божа ласка полягає в тому, що я не англійського, а ірландського походження. Я знав завжди вартість грошей. Підлітком я розвозив товари кінською повозкою. Згодом продавав газети. Цілком можливо, що я вже тоді знав, мовляв, з мене буде кардинал. Тепер уже не пригадую, але воно цілком можливо. Моє обличчя було немов у херувима. Великі й малі казали, мовляв, моє обличчя немов у херувима. Я сказав... Не тоді, а значно згодом я сказав: якщо цей зріст переходів на наше віросповідання відбуватиметься таким темпом, то протягом одного покоління наша країна стане нацією католиків. Мої церкви, мої школи... Мури, сталь, скло... Першокласний бетон, мов важке землисте срібло...

Пауза.

Кардинал. Скільки грошей давав я їм постійно.

Пауза.

Кардинал. Святіший отець... Попередній... Ні, передпопередній...

Пауза.

Кардинал. Надійшла від святішого отця телеграма?

Наближений. Так, лежить на столику.

Кардинал. Що він каже?

Наближений. З усього свого батьківського серця бажає одужання. Якомога скорішого.

Кардинал. Підпис власноручний?

Наближений. Це ж бо телеграма.

Кардинал. Могли принести літаком. Скільки грошей надавав я їм... Якби не те... Сукупний вселенський собор...

Пауза.

Наближений. Ваше преосвященство.

Пауза.

Наближений. Ваше преосвященство, ви мене слухаєте?

Кардинал. Якщо я помру...

Наближений. Прошу?

Кардинал. Я помру? Я?

Наближений. Преосвященний...

Кардинал. Але якщо я справді помру... Він мене назве... святійший отець буде...

Наближений. Поза сумнівом...

Кардинал. Як він мене назве? Назве своїм улюбленим сином?

Наближений. Достойним і благородним другом.

Кардинал. І – своїм улюбленим сином?

Наближений. Також.

Кардинал. Ти певен?

Наближений. Абсолютно певен.

Кардинал. У всякому разі, він повинен буде сказати, що з мене був великий церковний діяч.

Наближений. А то вже стоїть поза всяким сумнівом.

Кардинал. Це визнають навіть вороги, хіба не так?

Наближений. Поза всяким сумнівом.

Кардинал. А президент, світська влада, наш президент?

Наближений. Президент скаже: його вплив позначався завжди, коли яканебудь проблема торкалась його кафедри або взагалі його ділянки. І ще скаже президент: з нього був апостол прогресу.

Кардинал. Ах, так, так... Це він скаже, це він скаже напевно. Цісар

У 60-ті рр.. США стали ареною масових демонстрацій протесту. 1963 р. 250 тис. чоловік зібралися у Вашингтоні, щоб слухати промову Мартіна Лютера Кінга. Весною 1967 р. 200 тис. протестують проти війни у В'єтнамі, в жовтні 1967 р. до 70 тис. збираються поблизу Пентагона. 1969 р. – 400 тис. у Бетелі, штат Нью-Йорк. 1969 р. демонстрації протесту проти війни у В'єтнамі охопили всю країну, не менше 250 тис. збираються у Вашингтоні. Протягом 1963–1968 рр. під час демонстрацій, особливо пов'язаних із виступами проти расової сегрегації, було убито 220 американців, багато тисяч поранено. Почався вибух «політичного терору» – з 1 січня 1968 р. по 15 квітня 1970 р. вибухнуло 4330 бомб, було 1475 невдалих спроб і 35 129 погроз вибухів (М.Яковлев «ЦРУ проти СРСР»).

Карл П'ятий лягав живий у труну й казав служити по собі панахиду. Хотів знати, як воно буде після його смерті. Ідея, повна фантазії. А що він ще скаже, наш президент?

Наближений. Він скаже: наші люди ніколи не забудуть, що він був генеральним вікарієм збройних сил.

Кардинал. Ось воно, ось воно... Генеральний вікарій збройних сил... Що пишуть газети? Про війну?

Наближений. Ми перемагаємо на всіх фронтах.

Кардинал. Уже перемагаємо?

Наближений. Поволі, але впевнено.

Кардинал. Усі вони так пишуть? Нація одностайна?

Наближений. Звичайно ж, одностайна. Один відомий письменник...

Кардинал. Правильно. Один із наших найбільших. Він був у В'єтнамі.

Наближений. Він попросив наших солдатів, аби вони йому дозволили вистрілити з гармати.

Кардинал. Ти читаєш це з газети?

Наближений. Про це було вже раніше. Він вистрілив наосліп у хащі.

Кардинал. Оповідай, оповідай. Ось таке підсилює віру в націю. Він вистрілив грандіозно.

Наближений. Він вистрілив грандіозно і відчув притому неописане моральне вдоволення.

Кардинал. Правильно. Він носить вуса.

Наближений. Сьогодні ще й борідку. На іспанський ріб.

Кардинал. На гасконський. Усі вони пишуть у такому роді?

Наближений. Трапляються...

Кардинал. Кажі правду. Ніякого «резервацію менталіс», прошу. Я не такий собі звичайний хворий. Ну?

Наближений. Це переважно закордонна преса.

Кардинал. Що пишуть ті?

Наближений. Тут один... він теж був на фронті. От і пише.

Кардинал. Свої враження?

Наближений. Атож, описує свої враження.

Кардинал. Він був на нашій стороні? Чи на стороні ворога?

Наближений. Він спостерігав з нашого боку. Переживав вуличні бої.

Кардинал. Хто посідав місто – ми чи оті?

Наближений. Воно важко сказати. Місто було ввесь час у наших руках. Але й бої тривали ввесь час.

Кардинал. Читай, що він там пише.

Наближений. Мушу читати?

Кардинал. Читай.

Наближений. Жаба має якогось чоловіка в оптичному прицілі. Жаба – це прізвисько одного з наших снайперів. Гм, гм... Отже, Жаба. Але він вагається стріляти, бо то може бути південнов'єтнамський солдат. На запит у центрального пункту радіозв'язку він отримує відповідь: жодного заприятенного солдата на тій ділянці. Певним, звичайно, не можна бути ніколи. На всякий випадок Джо влучає чоловіка на тому березі з спини. Його сусіда, чорноволося з Огайо, каже: «Ще один, але здається, то проклятущий цивільний». – «Узавтра з нього буде проклятущий в'єтконг, – мовить сержант, – ціляй його».

Кардинал. Наклеп.

Наближений. Так стоїть тут. Авжеж, наклеп.

Кардинал. Читай далі.

Наближений. Далі ще таке: у межичасі снайпери, аби, як вони кажуть, «зігрітися», стріляють по бродячих собаках та котях...

Кардинал. Наклеп. Найпідліший наклеп.

Наближений. Так стоїть тут. Звичайно ж, найпідліший наклеп.

Кардинал. Хто автор? Ясно, француз?

Наближений. Автор німець.

Кардинал. Бути не може. Німці нам вірні.

Наближений. Хоч і як воно дивно, але цей звітодавець німець.

Кардинал. Напевно французького походження. Як його прізвисьце?

Наближений. Нойгаузер.

Кардинал. Як?

Наближений. Нойгаузер.

Кардинал. Прізвисько змінено. Воно було спершу не так. У тому нема сумніву. Він звався раніше Мезоннев. Він так переобразувався, як

«Тигровий загін» вважався елітним підрозділом 101 повітряно-десантної дивізії. Він був створений 1965 р. і складався з 45 десантників, що були посилено підготовлені й навчені розвідці за ворожими силами. Загін пройшов через більш ніж 40 селищ, вчинив напад на 10 старих селян у долині Сонг Ве 28 липня 1967 р., підірвав гранатами жінок і дітей у трьох підземних сховищах поруч із ЧуЛай у серпні 1967 р. Полонених катували – їхні вуха та скальпи зберігали на сувеніри. Один із «Тигрового загону» відрізав голочку немовляті, щоб зняти з його шиї намисто, а вбитим вибивали зуби заради золотих коронок. «Почавши з долини Сонг Ве, загін вирушив у похід із завданням знайти та знищити, виконуючи наказ командирів: Стріляти у все, що рухається. Так вони й робили», – писали журналісти Саллах і Вейсс. Колишній командир загону, сержант Вільям Дойлі, згадує: «Ми вбивали будь-кого, хто йшов. Не важливо, що вони були цивільні. Їм не варто там бути» (Джоанна Лур'є «Елітний підрозділ американської армії вбив сотні мирних жителів»).

ото з Баттенбергів зробились Маунтбаттени. Він проліз до німців із провокаційними намірами. В'єтконги підкупили його. Що він ще там пише?

Наближений. «Буває тобі страшно?» – питаюсь я в Жаби. «Часто, – каже він. – Але тоді я молюсь».

Кардинал. О, так! Тут він лише правду. Це визнають навіть вороги. Упізнаю своїх хлопців. Може ж, проживу я ще до Різдва... Скільки ще днів доти?

Наближений. Близько двадцять день до Різдва.

Кардинал. Скільки днів точно?

Наближений. Двадцять... і... до свят-вечора двадцять два дні.

Кардинал. Проживу ще?

Наближений. Але ж напевно.

Кардинал. Проживу. Цей французистий журналіст... описує він, принаймні, як вони моляться?

Наближений. Атож... Описує, щоправда, досить своєрідним робом.

Кардинал. Читай, читай. Ну?

Наближений. Коли сутеніє і мортири супротивника починають обкладати узбережжя, він справді молиться. Межи складеними на молитву долонями він тримає пивну пляшку...

Кардинал. Що?

Наближений. ...пивну пляшку. По тому, при світлі кишенькового ліхтарика, він читає порнографічний журнал. Там, тут же поруч, рекламується догідні умови для страхування життя і формуляри для заповіту (один долар за дві штуки).

Кардинал. Тут переплетено правду й брехню. Коли я приїздив до них із візитацією, зони не стріляли по собаках та котах. Це, отже, неправда. Чи, може, ти думаєш собі, що я брешу?

Наближений. Бороньбоже, преосвященний.

Кардинал. Як же ти можеш аргументувати собаками, котами, пивною пляшкою, порнографічним журналом...

Наближений. Але це ж не я писав.

Кардинал. Ну, добре, не ти. Отой журналіст, ота чорнильна клякса. Що то за такий порнографічний журнал мав би там бути? Просто так, фривольний листок, з кількома там веселими картинками. Церква таке не забороняє і не може забороняти, бо церква знає добре, що означає війна. Треба шанувати масштаби. Мої хлопці несуть на своїй зброї нечуваний тягар Ісуса. Вони потребують розрядки. Порнографічний журнал! У них природний потяг, у моїх здорових хлопців. Вони його задовольняють – хто ж може на них кинути каменем? Воно ж бо природно для юнака помріяти трошки про дівчину. Природно у мрії уявити

собі дівчину, коли дівчина... не зовсім одягнена. Не розумієш цього?

Наближений. Я розумію це.

Кардинал. Що ти розумієш?

Наближений. Воно природно – помріяти про дівчину, коли ця дівчина не зовсім одягнена.

Кардинал. Тільки оцей журналіст того не розуміє. Або вдає, що не розуміє. Що він ще пише? Що вони взагалі пишуть?

Наближений. Пишуть здебільшого про напалм.

Кардинал. Що, властиво, про напалм?

Наближений. Що напалм спалює ліси й оселі, калічить жінок і дітей... Вони пишуть, як воно жахливо...

Кардинал. Жахливо! Воно жахливо тільки в поодиноких випадках. Але у прочутті історії – хто й коли спотикався об поодинокий випадок? Хвалити Бога, мої хлопці бачать не напалм, а мету. У тому полягає

особливе, зовсім особливе благословення Боже нашій країні, що вона має таких синів. Христові солдати – недарма ж я їх так назвав.

Наближений. Журналісти...

Кардинал. Що журналісти?

Наближений. Журналісти покликаються на Біблію. Вони твердять, що там стоїть заборона вбивати.

Кардинал. А це вже аж ніяк не слідує з Біблії! Якраз навпаки. Бог сам убивав усіляку наволоч. Але тоді настав край одкровенню. Цю справу передоручено нам, нам – слугам господнім. Отакі, як он ті там, то паршива порода. Найбрудніший мурашник. До самих підшов просякнутий комунізмом. Вони ще повинні бути вдячні нам. Що. Ми. Їх. Тільки. Отим. Напалмом. Лоскочемо. А не кінчаєм одним ударом. Як. То. Господь. Зробив. Із. Содомом. Шлак сотворення. Прах. Смарад. Я проживу до Різдва. Я проживу до тотальної перемоги. Не помічаєш, як виразно я висловлюю свої думки? Ой, я проживу, я проживу...

Пауза. Музика. Ближче, іще тривожніше. Короткий удар барабана.

Кардинал. Ісус був шкурник...

Наближений. Прошу?

Кардинал. Ісус був шкурник. Де це було написано?

5 серпня 1964 р. після т. зв. «Тонкінського інциденту» авіація США розпочала бомбардування Північного В'єтнаму (ДРВ), а потім відбулося збройне вторгнення в Південний В'єтнам. Під час каральних операцій використовували різноманітні засоби ураження: напалм, фосфорні та кульові бомби, керовані й некеровані ракети «повітря-земля», бомби сповільненої дії... Об'єктами ударів стали збрелі, електростанції, житлові райони. В агресії брали участь військові формування Австралії, Нової Зеландії, Таїланду, Філіппін та Південної Кореї («Россия и СССР в войнах XX века. Потери вооруженных сил. Статистическое исследование»).

Наближений. Це... На батоні. На нагрудному жетоні, отакому – приколювати шпилькою. Нам принесли тоді цілу купу.

Кардинал. Хто це написав?

Наближений. Атеїсти. Атеїстична молодь.

Кардинал. Чому, однак... Чому – шкурник?

Наближений. Бо їх самих так називають.

Кардинал. Хто їх так називає?

Наближений. Начальство.

Кардинал. Яке начальство?

Наближений. Вони не хочуть відбувати військової служби.

Кардинал. Начальство?

Наближений. Але ж ні, преосвященний, оті... Саме ця атеїстична молодь не бажає нести військовою службу.

Кардинал. Шкурник. Що, власне кажучи, означає шкурник?

Наближений. Ну, так... Це означає, суттю, багато чого. Це багатшарове слово, преосвященний.

Кардинал. Що за штука?

Наближений. Багатшарове слово. З багатьма значеннями.

Кардинал. Щось наче – боягуз?

Наближений. Атож, так само й це. У даному разі це такі, що спляють свої оповістки.

Кардинал. Чого, чорт забирай, вони спляють свої оповістки?

Наближений. Це такі оповістки... Вони одержують свій призов, наказ про явку, але вони не бажають до війська, отож і спляють гамузом свої папери перед очима начальства.

Кардинал. А начальство?

Наближений. Ну, так, начальство й зве їх тоді – шкурниками.

Кардинал. Але ж... Чого ж вони звать і Ісуса так – шкурником?

Наближений. Це робить не начальство. Це роблять якраз оті молоді атеїсти.

Кардинал. Атеїсти – як вони взагалі можуть вірити в Ісуса Христа?

Наближений. От у тому ж і річ. Ісуса людину вони визнають.

Кардинал. Друге ні?

Наближений. Що мають на увазі ваше преосвященство? Що друге?

Кардинал. Друге єство Христа не вважають за правдиве?

Наближений. Якраз оце ні. Але як людина, кажуть вони, Ісус їм імпоує. Вони твердять: якби Ісус жив тепер, то при військовому призові був би з нього шкурник, точнісінько як вони самі.

Кардинал. Важко збагнути. Це... це важко узгодити. Такі речі... Тут, властиво, дві речі... Авжеж, і друга єство... Які вони... Які вони на вигляд, оті батони... жетони?

Наближений. Отакі з бляхи. Кругленькі.

Кардинал. Опуклі?

Наближений. Атож, опуклі.

Кардинал. Отак просто ззаду вигнута бляха?

Наближений. Атож.

Кардинал. Емальовані?

Наближений. Атож, емальовані. Чи якось там лаковані.

Кардинал. Що стояло там ще... там... на тих жетонах?

Наближений. Усяке... Вельми неприємне.

Кардинал. Наприклад? Кажі.

Наближений. Ну... Я сексі, а як у тебе – і подібне. Вельми неприємне.

Кардинал. Коли подумати... коли не думати... коли просто слизати з думкою... думка сама слизає... її мотиви інакші... думка слизає... у тому є рація... Шкурник... Ой! Шкурник... у тому є рація...

Наближений. Преосвященний, заспокойтесь. Благаю вас, заспокойтесь.

Кардинал. Ззаду вигнута бляха. Емальована. Ісус був шкурник... Від думки годі звільнитись. Думки годі позбутись. Вона житиме все життя. Ісус був шкурник. Від того ніяк звільнитись. Ніяк позбутись.

Наближений. Преосвященний, преосвященний. Молю вас...

Кардинал. Ой, ой-ой!.. Чиї це руки? Твої руки?

Наближений. Руки лікаря. Тут лікар.

Кардинал. Що він робить? Що він робить?

Наближений. Лікар хоче... він подає вам допомогу.

Кардинал. Допомога неможлива. Нема допомоги во віки віків!.. Ой!.. Це його обличчя?

Наближений. Це медична сестра.

Кардинал. Маска... Вона дівчина... нема дівчат... самі жінки... Де тебе зробили... дівчино... де тебе зробили... де тебе на цей ріб... ма-зок вапна... вапно кипить...

Наближений. Ваше преосвященство, спробуйте не говорити. Зараз вам стане легше.

Кардинал. Не стане легше... не стане легше... Щось важливе... я хочу сказати щось важливе... слухайте мене... цілий світ... лісові масиви... мури... землисте срібло... виросла... мов ріка... чорні брови...

Наближений. Спробуйте таки не говорити. Спробуйте, прошу вас, мовчати.

Кардинал. Вони носять нагрудний значок... нахабно задаються... військові шкурники... ах, Ісус був шкурник... годі звільнитись від думки... годі звільнитись... я хочу сказати щось важливе. Годі звільнитись від думки. Я хочу сказати, як її подолують, як думку опановують. Є рецепт?

Сатана всемогутній. Він дужчий за наш мозок. Думка, Ісус був шкурник, Ісус був шкурник, Ісус був шкурник, слизає між словами, ісус був шкурник, між волокнами мозку, що робити, що робили, що робити... Я хочу сказати щось дуже важливе. Я хочу, щоб ви навчилися, як подолувати думку. Її не можна прогнати, її не можна вилучити з ужитку, з нею треба жити все життя, як з тінню, нероздільно. Тінь треба нейтралізувати. Заражена ділянка, її треба оточити й накрити. Тінь буде падати на накриття, але тіла більш не торкатиме. Між тінню та тілом буде накриття. Як її подолати? Складні, розчленовані вправи. Як ото коли треба запам'ятати священні тексти. Треба граматично й структурно. Треба під невіддільну думку просунути лопатку, совок, і тоді знацька... гавкнути! Треба підрізати думку під її основу, обережненько відділити її від тіла слова, совком посунути наперед, кріпко гавкнути і відкинути думку в куток. Там вона залишиться на власній підставці. От тоді вже можна з нею поводитись вільніше, можна регулювати. Вона буде все-одно втручатись, але з нею можна встановити рівні права. Ти думаєш про Ісуса, думка негайно каже, що він шкурник, а ти повинен бути притому спокійний. Ти повинен притому буквально гавкати. Думка настирлива, але вона боїться голосного галасу. Вона сахається, дає тобі хвилику на розважання, і твоє розважання повинно дістати змогу тривати стільки, щоб породити другу думку, а її загнати клином між ходою слова та залізною ходою лихого думки. Свободу волі поставлено на іспит, відтепер вона буде протягом твого життя наражена на небезпеку. Але так хоче Бог з нами, хоче Ісус, він був шкурник, він наш Бог, він за нас приніс жертву, він був шкурник, він не ухилився від мучеництва, він був відмовник, я він оддав своє життя за нас, він був шкурник, був наш Бог, є наш Бог, він – здобута у проміжку, клином увігнана думка – він був наш Бог. Ти випрацював техніку. Ти став сильніший, маєш більше простору для дії. Ти повинен тепер надумати ще одну проміжну думку, тим робом буде дві проміжні думки, то твоя зброя, але ти повинен до першої проміжної думки послідовно додати другу, потім третю, ти повинен тримати їх напоготові, заздалегідь дочепивши до думки, що Ісус був шкурник, аби, як тільки ця думка з'явиться, перед нею дефілювала залізна лава інших проміжних думок. Поступово ти здобудеш владу над думкою, що Ісус був шкурник. В ідеальному випадку твоя влада стане необмежена, ти повинен тільки старанно для того працювати. Тоді ти можеш спокійно жити з думкою, що Ісус був шкурник. Думка буде приручена, стане твоєю свійською твариною, про яку ти знаєш, що вона тутечки, однак її витівкам уже давно не надаєш уваги. В ідеальному випадку ти навіть сміятимешся з думки, що Ісус – шкурник. Думка видаватиметься тобі

комічною, проте достатньо доброю, аби з неї увечорі після роботи потішатись. Ісус був шкурник, був відмовник, ха-ха, хіба це не розкішно? Думка лежатиме тобі в ногах, буде тобі за служницю, ти її зневажати меш, думка буде повзати на животі. Не вона до тебе з'являтиметься, а ти її кликатимеш, як ото кличуть свого блазня, щоб він тебе розсмішив. Ісус був шкурник, ха-ха, він, наш Бог, був шкурник! Проміжні думки, гвалтовно всовувані слова ти повинен уперто включати в лаву, вдумуючи з опущеною головою думку в мозок, у волоконця, у мішанину з сірки й смороду. Усім католикам цієї землі приходить кінець, але один лине просвітлений у небо, а другий котиться чорт зна куди, у мішанину з сірки й смороду. Усе залежить від того, що за владу ти здобув над сатаною. Сірка й сморід. Твоя свободна воля перебуває під постійним наглядом сатани. Так хоче Бог, наш Ісус, що був шкурник, той, який поклав підвалини нашої цивілізації, був шкурник і наш спаситель, був шкурник. Ти перебираєш владу над його шкурництвом, ти бо знаєш, що він не був шкурник, хоча ти знаєш одночасно, що він був таки шкурник, і ти знаєш, що воно не так.

Наближений. Преосвященний...

Кардинал. Як м'яч перед ногами. Ти знаєш, як він злітає, коли ти його добанеш носакон, і ти знаєш, куди він полетить. Як же я люблю давати перший удар по м'ячу до гри наших команд, на охайно вирівняному полі, перед велелюдно згромадженими глядачами. Мені завжди належав перший удар. Як же я любив це робити, і як мене любили футболісти. Я був один з їхніх. Я вдаряв м'яча, і вони іржали з задоволення, мої християнські футболісти. Носак трапляє туго обтягнутий панцер, у ньому туго стугонить, м'яч відстрибує від землі, радісно слідує твоєї волі... У футбол мусиш ти грати, неодмінно у футбол... Де ти? Ти повинен грати у футбол.

Наближений. Я гратиму у футбол.

Кардинал. Ти повинен учитись підстрибувати за м'ячем, зграбно й молодю.

Наближений. Я вчитимуся зграбно й молодю підстрибувати за м'ячем.

Кардинал. Неодмінно. Доконечно. Ти повинен звикнути скидати сутану, коли в тому є потреба. Легко вдягатися, зручно, з голими коліньми. Чув?

Наближений. Я звикатиму до голих колін.

Кардинал. Бо м'яч може потрапити тобі й на коліна... Ти мусиш бути наготований, щоб не стояти як дурень, коли тобі м'яч потрапить на коліна. Буде так?

Наближений. Буде так. Я не стоятиму як дурень.

Кардинал. Тепер м'яч інакший, ніж за моїх юнацьких часів. Раніше він був однокольоровий. Він був скромно в собі зосереджений. Тепер – зовсім світлий, і на ньому чорні п'ятикутнички для контрасту. Їх видно здаля, м'яч зриміший, вхопніший, намацальніший, зрозумілий для мас. Немає ради: ми повинні бути зрозуміліші для мас, збагненніші. Так наказав нам Ісус...

Пауза.

Кардинал. Ні, ні, ха-ха, тепер не буде вже сказано, не буде подумано. Тепер усе в порядку. Ні, ні, тепер усе в порядку.

Пауза. Музика зовсім близько, несподіваним нападом. Сильний удар барабана.)

Кардинал. Я сексі, а як у тебе?

Пауза.

Наближений. Преосвященний?

Пауза.

Кардинал. ...ві-і-і-і-і гн-гн-гн-гн ві юва-атаррр... бі-ні-бі... хмррр... пг... господи... господи... я сексі... святий Франциск мій : святий теззззка... краще святий Вікентій... гмі-і-і-інну-уррр... я у лікарні святого Вікентія... неодмінно врятуй мене неодмінно... в середині в нього цукерки... посилати рекомендованим... а як у тебе... сексіблагороднимбратомсонцем... сіяєнаднаминаднапалм-м-м-м... аххррумріянь-янь-янь... акхрги-кхрги...

Пауза.

Кардинал. ...правда переререралаякана на всіх їхніх хребтах і на правдушпуляшпуляних... індексдауджонса... вісімсотвісімдесядвакомаодинадцять... папацієїкраїни... краураїни... а-а... рреаяуаввая... під ногу осінньої правої руки... управляти з аккрома... урваурр... ві-ві-вівакуашенний... преосвященний... преосвященнойменноцивілений... цивіліза... ісус був шкурник ісусбувшкурник... аха-ха... і я ухха-ха ісус був шкурник ісусбувшкурник... ухрух... цивілішкурруарруа...

Пауза.

Кардинал. ...мішаниназсіркийсмороду... один прямо просвітленийунебо... а другий мішаниназсір... гладившивогке... придбати... кінопідприємство... святоговікентія... висхіддепресіяплюстридцять... дауджонс... даудауджонс... Чий це голос?..

Наближений. Голос важко збагнути. Неземна ця мова. Преосвященний, ви чуєте безумовно потойбічні голоси.

Кардинал. ...даудаудауджонс... у грудині футбольного м'яча... цивілілілі... ісус... на шкурника гавкнути просто гавкнути... прогнати а потім... цивілізація ісус... циві... цивіві... ісус... нешкурникатак... дауджонс... джендженкінс... дженкінс... ундду... ундду... дудудуулюлю... улюблений син... синн... я у лікуаррні... ві-ві-і-і-куентіяулікарарні... святуоого... вікаентюя... у нозінозі... Що пишуть газети?

Наближений. Не я це писав... Вони пишуть про чуму сторіччя... Пишуть, що нас усі ненавидять...

Кардинал. ...ві-і-і... А Христа любили?.. смородільно... смородадально... обличчямдообличчяглянути... ві-і-і... Хто бореться за любов, повинен споготуватись на ненависть!.. напалм... содоматум... джібсі-чорноволосяй... а-ах... врятуй... нічого... чиїруки... у грудині плоті... проклятуший в'єтконг... француз... хранцуз... заповідодиндоларзадвіштуки... дау-джонс... дакотаджонс... а-ах... ухху... ухху... ухху... мортири супротивника... хрестом по них хрестом по всіх їхніх собаках та котках... сим побідиши... бідишидишидиши... і одним ударом у море нагрудний ремінь поправляючи на все що дихає на віддаль кілометрів переперестрарашення акотаакотаавіккекентіясіяєнаднуами... проклятуцізвичайплідності... пілюлятебезвільнить...

Наближений. Преосвященний! Преосвященний!

Кардинал. ...порнографічнийжурнал... улюбоощахрадуйтеся... цивілізац... ісус... амідодому... панам панам... батонбаттен... баттенбаттенбаттенберг... антибаттен... напалм... напалмупальми... цивіліісус... цивіліісус...

Музика пробує зобразити заключний гімн.

Партія справжніх людей

Стерео-радіоп'єса

Канал ліворуч

Канал праворуч

Стукання митого на кухні посуду. Одна таріль чи що звучить на тлі безладного калатання несподівано пронизливою і по-своєму ніжною мелодією.

Бум. Гм.

Брум. Авжеж.

Стукання посуду з сусіднього приміщення, чути тільки як звукове тло, що не перешкоджає чути говорене.

Бум. Що?

Брум. Ніц.

Бум. Думаєш?

Брум. Ні.

Бум. Чому?

Брум. Набридло.

Бум. То чекаємо.

Брум. Як хочеш.

Бум. А ти?

Брум. Байдуже.

Стукання посуду зовсім близько. Звучання окремої тарілі високо, на фермато.

Бум. Гей, нудно ж так.

Брум. Чоловіче. Не сідай мені у печінку.

Бум. Бо що?

Брум. Бо як нудно – сиди й мовчи.

Бум. То мовчимо.

Брум. Мовчимо.

Невідомий. Гей! Одно б пиво. Чому ви не рухаєтесь? Пауза? Чому ви не реагуєте? Знов пауза. Ви хочете створити настрій?

Бум. Він в окулярах.

Брум. І в кошлатому кашне.

Бум. Нездаро: не в кошлатому кашне, а з кошлатим кашне.

Брум. Добре: з кошлатим кашне.

Невідомий. Але в чому річ? У кошлатому кашне? З кошлатим кашне? Чому ви не рухаєтесь?

Брум. Ви справді хочете пива? Пробачте, бо я флегма.

Бум. Бачте, в чому річ. Мій товариш хтів запитати: ви сказали – одне б пиво. Одне б. Кон'юнктив. Отже, не форма наказу. Але він не вміє цього висловити. Він радше діє. Але не слова – він ні.

Невідомий. Добре. Зате ти багато говориш. Це мені не підходить, і ти мені взагалі не подобаєшся. Бо я за велінням серця...

Мелодійний дзвоник при відчинянні дверей. Чути, як хтось увійшов і досить рішуче сплिनвся – поставив ногу.

Мелодійний дзвоник, двері тихенько відчиняються, але ніхто не ввіходить.

Невідомий. ...розумієш: я як Бог на душу положить. Та не про те. Я пива...

Бум. Наказуєте?

Невідомий. Досить чемно прошу.

Бум. Я б вам відповів. Але я вам не подобаюсь.

Невідомий. Дай відповідь ти.

Брум. Я?

Невідомий. Ні, таки ти.

Бум. Я?

Невідомий. Так, ти.

Бум. Хоч я вам і не подобаюсь?

Невідомий. Хоч і не подобаєшся. Ти мусиш знати: існують закони. Поза законами ти ніщо. Я також. Над усіма нами тяжить травма народження. І всі ми на світ приходимо перелякані. Я тобі навіть можу сказати, що в мене свої погляди на ці речі. Вони не покриваються – або мало покриваються – з загальноприйнятими. Та про те і пізніше. О так, пізніше. Я не шукаю в цю хвилину справжньої людини.

Невідомий. ...я шукаю тільки пива. Що ти на це?

Бум. Ага, на це. Вам потрібна відповідь на це?

Невідомий. Так, мені потрібна відповідь на це.

Дзвонина не чути, бо двері весь час стояли відчинені, хоч ніхто й не ввійшов. Тепер чути нерішучі кроки, два, три, сприйнятно, але акустично не настирливо.

Кроки проходять, усе ще нерішуче, першим планом і затихають. Обереж-

но пересувається стілець, тоді посувається попільниця на столі.

Невідомий. До речі, хто це така?

Бум. Де?

Невідомий. Ота, що увійшла і сіла там?

Бум. Вона сіла в кутку. Вона нам не перешкоджатиме.

Невідомий. Хто вона така?

Бум. Ми її бачимо вперше. Ви чогось хочете?

Мовчанка.

Бум. Ви хочете щось замовити?

Мовчанка.

Бум. Вона розтеряна. Це якась приبلуда.

Невідомий. Якого роду прибудда?

Бум. Не знати. Вона не вміє говорити.

Невідомий. Я все таки хотів би встановити, якого роду вона прибудда.

Бум. Воно ще трудно встановити. В усякому разі, вона нам не перешкоджатиме, навіть, якщо й нічого не замовить.

Невідомий. Гарзд. Так давай свою відповідь.

Бум. Відповідь? Ага, про пиво. Зараз. Я подумаю. Ось що. Я розложена на свої елементи людина. Розложена морально, розуміється, але моральний розклад

Запалюється сірник – не зразу, а лише по кількох марних тертях.

такого щабля, що можна сміливо вже говорити про хемічний розклад. Мене не заарештовують за злочини супроти моральності тільки тому, що я кодекс ліпше знаю, ніж поліцаї. Але я кодекс ліпше знаю, ніж і державні обвинувачі. Тож якби мене поліцаї і заарештували, це однак не допоможе. Я заб'ю кожного, хто мене обвинуватить на відкритому процесі, навіть захисника не кликавши. А й навіть, як мені присилують обов'язкового захисника, я і його розіб'ю по всіх пунктах. Щоб вам це стало зрозуміліше: поки захисник мене обороняє, суд чинить внутрішній опір, і чим той красномовніший, тим гарячіше палає суд бажанням мене засудити. Але тоді вступаю я, і все летить шкереберть. Я дезорієнтую захисника, розбиваю його по пунктах. Звичайно, я не називаю його на ім'я, і взагалі говорю так, наче б і не про нього була мова. Але всі розуміють. Особливо це розуміє сам суд, який устиг уже зненавидіти захисника до білого розпіку. В своїй ненависті до нього суд цілковито губить вихідний пункт, забуває, про що йшлося напочатку, і виправдує мене. Він мене виправдує, щоб насолити захисникові. Суд мав до вибору: виправдати мене або за аргументами захисника, або ж за моїми контраргументами. Звичайно, контраргументи логічно мали б призвести до мого засудження.

Але суд не вміє логічно мислити. Суд знає лише свою власну систематику. В даному разі систематична його зненависть до захисника. І суд робить єдино можливий вибір: виправдує мене не так, як хотілося б захисникові. Захисник присоромлений. Суд триумфує. І в результаті я вільний. От вам один із рідкісних випадків, коли триумф справедливості досягає сливе абсолюту.

Жінка за столиком у кутку закашлялася від власного цигаркового диму.

Невідомий. Твій товариш теж такий?

Бум. Ні. Він знає це теж, але він нездарний у вислові. Та то нічого. Він зате ліпший, ніж я, з погляду витривалості. От я й репрезентую завжди нас обох. Зубами.

Невідомий. Як?

Бум. Пробачте. Я хотів сказати: писком.

Невідомий. Інша річ. Писком то інша річ. Кажи далі.

Бум. Я можу й далі. На яке питання хотіли б ви мати відповідь?

Невідомий. На питання: чому мені не несуть пиво?

Бум. Тут я можу дати найпростішу відповідь.

Невідомий. Саме?

Бум. Саме те, що ми тут не належимо.

Невідомий. Ах, так?

Бум. Якраз так.

Невідомий. То я не маю права мати до вас ніяких претензій?

Бум. Ніяких, якщо говорити по суті. Але тут інша справа. Бачте, ми зацікавлені, щоб ви сюди приходили.

Невідомий. Так? А чому?

Бум. Бо ми тут... так би мовити... примана.

Невідомий. А на кого, якщо можна знати?

Бум. Можна знати. Просто: на тих людей, котрі шукають.

Невідомий. Але ж я і є, котрий шукаю.

Бум. Саме, саме.

Невідомий. Отже, я вам бажаний?

Бум. Ще й як! Нам усі бажані, хто перед фасадом. Нам ідеться про рух. Наш фах реклама. Тоді всім добре. Біологічний симбіоз. Знаєте: рак-відлюдник і актинія.

Невідомий. Надзвичайно добре. Рак-відлюдник – це надзвичайно добре. Ти вже починаєш мені подобатись. Але чи ідеться вам спеціально про людей справжніх?

Бум. Нам воно байдуже.

Невідомий. Бо справа стоїть так... Я не посідаю дару безпосередньо когось... Я мушу перед тим довго з ним розмовляти. Аж поки він зрозуміє, чого я від нього хочу.

Бум. Нам воно байдуже. Ми... тільки рекламу.

Невідомий. А, ще одна поява. Зелена.

Бум. Правильно помітили: зелена. Вона й зветься тут так: Зелена Дівчина.

Зелена Дівчина. Панство! Це ж не може тривати так нестерпно довго. Я... ось пиво.

Невідомий. Мені?

Зелена Дівчина. Вам. Бо я чула.

Невідомий. Що ви чули?

Брум. Що ти чула, ти остання!

Зелена Дівчина. Ви знаєте, що. Він сказав «остання» тільки тому, що не хотів при вас висловлюватись і псувати реноме. Наодинці він говорить це слово простіше. Я його можу вимовити бездоганно. Містить у собі «дюра». Хочете почути?

Невідомий. Ні. Ніколи.

Зелена Дівчина. Добре. Я його не вимовлю. Але щоб ви знали.

Невідомий. Я того не потребую. Мені досить, що ви страждаєте від цього. Ви страждаєте від цього?

Зелена Дівчина. Я не страждаю. Але це неважно. Одне пиво.

Невідомий. П'ємо ж. Ваше здоров'я.

Зелена Дівчина. Я вам абсолютно співчуваю.

Брум. Що таке?

Бум. Вона щось там бовкнула. Це якась приблуда. Ви щось сказали?

(Мовчанка.)

Зелена Дівчина. Хотіли щось замовити?

Валентина (з кутка). Ммм... ні... Ще покищо ні...

Зелена Дівчина. Мені причулося... Ви сказали «брехня» абощо.

Валентина. Ммм...

Зелена Дівчина. Брехня – що? Що я співчуваю панові? Я сказала, що йому абсолютно співчуваю.

Жінка (в кутку за столом – це Валентина). Брехня!

Валентина. Ні... власне...

Зелена Дівчина. Що ж тоді брехня?

Валентина. Ну... що не страждати...

Зелена Дівчина. Коли слова поєднуються з «дюра»? Так воно ж вельми просто. Є багато з «дюра». Дюра у стрісі. Дюра в черевикові. Дюра у пам'яті – кажуть: дюрава голова. Ну й, звичайно, коли гукають: ура, ура...

Валентина. Вже добре. Я мовчу.

Вона запалює нову цигарку і закашлюється від диму.

Зелена Дівчина. Тож усе в порядку: я вам абсолютно співчуваю.

Невідомий. Дякую. Монолог. П'ю. Ковток. Брюссельське мереживо піни. Це колись давно... Це колись давно я так вигадав на піну казати. Це було дуже давно. Але тепер: монолог. Я самотня людина.

Стукотіння митого посуду раптом грімко й безладно, гримотить якусь хвилю. Потім тихіше, стає рівномірним. Звучать тарілі. Вступає хор.

Невідомий. Я плачу.

Хор. Ви самотня людина.

Невідомий. Я плачу.

Хор. Ви плачете.

Невідомий. Я сюди прийшов – чому?

Хор. Ви платите.

Невідомий. Бо дурний, Бо наважився. Бо мені вже

Хор. Ви сюди прийшли – чому?

немає кінця. Ви розумієте
– я все програв.

Невідомий. Я все програв. Я не маю більш нічого. Тепер я тільки... на душу людську грати. Розумієте ви це?

Невідомий. Так ви тільки механічно?

Невідомий. А хто ж мене... як слід... Хто мене зрозуміє як слід?

Невідомий. Ні, це не годиться.

Невідомий. Стоп, до лиха! Хто там робить цю катеринку?

Бум. Стоп! Стоп!

Невідомий. Я вийду і прийду знов. Усе ж, кінець кінцем, повинно мати свій глузд. Коли вже стерео, то стерео: нова техніка теж повинна мати свій глузд. Я вийду і прийду знов.

Бум. Так буде найкраще. Ми витремо тим часом усе гарненько.

Невідомий. На правому каналі витерти все без решти. Щоб усе було чистим полем. Вони ж з'являться усі, чисті, незаймані душі – поле повинно бути чисте.

Хор. Ви все програли. Ви все програли.

Хор. Розумієте ви це?

Хор. Ми тільки механічно.

Хор. Хто мене зрозуміє як слід?

Хор. Ні, це не годиться.

Хор. ...цю катеринку...

Голоси зливаються, перемішуються, стукотіння посуду деформується у судорожне ковтання, квакання і припиняється. Мертва тиша на правому каналі.

Бум. Усі з'являться? Сюди?

Невідомий. Усі. Усі, хто зголосилися. Листовно і телефоном. Вони прибудуть поїздами, автами та пішки. Поле повинно бути чисте.

Бум. Буде чисте, мов підборіддя євнуха. Гайда, Бруме!

Невідомий. Як ти сказав?

Бум. Брум. Так мій товариш зветься.

Невідомий. А як тебе самого звать?

Бум. Бум.

Невідомий. Шкода, що ти морально розкладений. Ми вибрали б тебе на нашого правного референта.

Бум. Хто – ми?

Невідомий. Ті, що прибудуть усіма засобами транспорту.

Бум. Чому на правного референта?

Невідомий. Бо ти талановито розповідав про судочинство.

Бум. Що ж, воно заманливо. Я вже й сам шкодую, що морально розкладений. Але діють закони, ви самі казали. Так я принаймні морально розкладений. Поза законами я був би взагалі ніщо – ви самі казали.

Невідомий. Я казав, бо я й сам був би поза законами ніщо. Нема ради. Я вийду і прийду знов. Витерти на каналі праворуч і все ново приготувати. Перекомпонувати.

Бум. Але калатання посуду може бути? Це ж, зрештою, ресторан, за стіною в кухні миють посуд уранці.

Невідомий. Добре, може лишитись. Але без пересади. В норму.

Брум. Ви прийдете знов у... з кашне?

Невідомий. Ні, я теж перекомпонуюсь.

Брум. Але окуляри лишаться?

Невідомий. Окуляри можуть лишитись. Ага, дівчина...

Бум. Зелена?

Невідомий. Ні, ота в кутку. Вона повинна вже бути, коли я прийду. Сцену перекомпонувати наново.

Валентина. То що, я...

Невідомий. Ви можете там зостатись, де сидите. Будете обіграні інакше.

Бум. Увага!

(Хрумотить, скрипить, а тоді вирівнюється. Рівномірний звук митого посуду як тло для розмови на каналі ліворуч.)

Бум. Почали. Ти знаєш, як у мене замерз палець?

Брум. Котрий?

Бум. Той, що другий одліва.

Брум. Як?

Бум. Другий одліва.

Брум. То чорт тебе бери.

Бум. Так кажеш до мене?

Брум. Так, як чуєш.

Бум. Бо що? Бо упертий?

Брум. Бо упертий.

Бум. Прощаю.

Брум. Прощаєш, бо драма ще властиво не почалася.

Бум. Атож, драма.

Брум. Видовище.

Бум. Слуховище, дурню.

Брум. То нас не видно?

Бум. Ані-ні. Ми охрестили наше видовище слуховищем.

Брум. Добре. Валяй до чорта. Мені нудно.

Бум. Зараз буде весело. Приходить персонаж.

Брум. Куди?

Бум. До тої, що сидить у кутку і курить.

Брум. Приблуда?

Бум. Атож, приходить до приблуди.

Брум. Та то ж наша ота... остання.

Бум. Вона буде трохи інакша. Не зелена. Буде синя. І дія перенесеться...

Брум. А то якого хріна?

Брум. Що таке?

Брум. То й що?

Брум. Чути, а не бачити.

Брум. Ти сам казав: слуховище, а тепер морочиш сам мені голову. Слуховище чи видовище?

Брум. Мені не подобається, що вона там сидить.

Брум. Ми кажемо на неї: приблуда, – а вона там собі сидить та й слухає.

Брум. Усе-одно не подобається.

Його голос переходить на канал праворуч.

Бум. ...ось сюди.

Бум. Бо тут грається великий план.

Бум. Деталь. Вирізнена сцена.

Бум. Щоб добре сприймалося. Щоб добре було бачити.

Бум. Про мене, чути.

Бум. Слуховище. Тут сидите ви.

Валентина. Я?

Бум. Так. І вас чути, що ви тут сидите.

Бум. А то чого?

Бум. То й що з того? Робить вам щось, що ми про вас так кажемо?

Валентина. Мені? Ні... покищо ні.

Бум. Бач? Їй покищо воно не робить нічого.

Бум. Знаєш, що? Мені наплювати з високої дзвіниці, що тобі не по-

добається. Режисерія є режисерія. Ми кажемо: приблуда – як дійсні персонажі. А тут я покищо даю вказівки. Ви згодні з вказівками? Ви ж, зрештою, добра дівчина.

Валентина. Я добра дівчина. Була. Тепер ні.

Бум. Яка ви тепер?

Валентина. Лиха.

Бум. Гарзд, воно зараз з'ясується. Увага! Почали.

Він перебігає так, що потім голос його буде чути з каналу ліворуч.

Синя Дівчина. Ну? Що сталося?

Мовчанка.

Синя Дівчина. Як діла?

Мовчанка.

Синя Дівчина. Що – використали тебе якось невдало?

Валентина. А то чого?

Синя Дівчина. Фізіономія в тебе така. Розпатлана. Губи висять.

Валентина. Неправда. Губи в мене міцно заціплені.

Синя Дівчина. Може бути. Таке враження, ніби вони висять.

Валентина. Не висять. Міцно заціплені.

Синя Дівчина. Щоб не було враження, що висять, повинно бути так, як у мене. Дивись: тверді. Тверді, як два веретена.

Валентина. Ви тверда?

Синя Дівчина. Ще й як! Ніяка свиня не зважиться думати про еротику.

Валентина. Що за свиня?

Синя Дівчина. Ніяка чоловіча свиня.

Валентина. Чому чоловіча?

Синя Дівчина. А в якої ще свині працює еротична фабрика у череві? Ти що – не помітила, який у них робиться куревський погляд, варто тобі лише отак мимохить відкинути пасмо з чола чи що?

Валентина. Ви не любите чоловіків?

Синя Дівчина. Питається, чи я їх люблю! Чи ти ж їх любиш?

Валентина. Я... Ммм... Я не думала ще про те.

Синя Дівчина. Крайня пора подумати. Тобі треба жити, чи як? Мусиш зважитись або на те, або на те. Крайня пора подумати.

Валентина. Я не від того, щоб подумати. Тільки ще не знаю, як.

Синя Дівчина. А ти слухайся мене, то буде все в порядку. Що?

Валентина. Нічого.

Синя Дівчина. Ти хтіла щось сказати.

Валентина. Я хтіла... Я не зрозуміла про еротика. Чому в череві?

Синя Дівчина. А де ж вона ще сидить, еротика?

Валентина. Добре, у череві. Але в жінки... Де вона сидить у жінки? Не в череві?

Синя Дівчина. Ясно, що у череві. Лише не так, як у чоловіка?

Валентина. А як?

Синя Дівчина. Шляхетніше.

Валентина. У чому ж різниця?

Синя Дівчина. Різниця колосальна. У чоловіка, коли він хоче, губи так. А в жінки...

Валентина. Як два веретена?

Синя Дівчина. Це коли вона не хоче. А коли вона хоче, то – так. Чого смієшся?

Валентина. Нічого.

Синя Дівчина. Питаю, чого смієшся?

Валентина. Бо мені здалось... Бо воно подібне до кицьки, коли позіхає.

Синя Дівчина. Не до всякої кицьки. У тому вся річ. Річ у нюансі. Повинно бути подібне до ангорської кицьки, коли позіхає. Бачила ти коли ангорську кицьку?

Валентина. Може бути. Це така пухнаста?

Синя Дівчина. Атож. І китички на вухах.

Валентина. Можливо, що то я сіямську кицьку бачила. В тієї теж китички на вухах.

Синя Дівчина. Сіямська теж підходить. Тільки що це знову нюанс. Ти слухайся тільки мене, то все буде в порядку.

Брум. Китички на вухах має переважно рись.

Бум. Хто?

Брум. Рись.

Бум. Де ти її бачив?

Брум. У звіринці.

Бум. Ти ходиш до звіринцю?

Брум. Іноді.

Бум. Ну й ну!

Синя Дівчина. Рись, річ зрозуміла, також. О, рись – авжеж. Ти збагнула, взагалі кажучи, чому приклади усі чисто з котячого життя?

Валентина. Власне... Я якраз про це хотіла спитати.

Синя Дівчина. О, та воно ж надзвичайно важливо. Життєво важливо. Приклади тому, що сексуальне життя кицьок... Як тебе звуть?

Валентина. Валентина.

Синя Дівчина. Так от слухай, Валентино. Ти, бачу, зовсім ще дурна.

Брум. Останнім часом кицьки репетують не тільки у березні.

Бум. А коли ще?

Брум. У лютому. Часом починають верещати вже від січня.

Бум. Звідки знаєш?

Брум. Спостерігав.

Бум. Часто?

Брум. Ні. Але щоразу, коли вони починали верещати.

Слухай першу свою життєву науку: сексуальне життя кицьок міродайне. Ти думаєш, чому вони так несамовито репетують у березні на дахах – чула ж, напевно?

Валентина. Чула.

Синя Дівчина. Чому так репетують? Подумай.

Синя Дівчина. Надумала? Чому репетують?

Валентина. Ну... зі страху?

Синя Дівчина. Ні.

Валентина. З передчуття?

Синя Дівчина. Ні. Яке там передчуття! Це ж бо вже сама дія. З болю вони репетують, от чого.

Валентина. Справді? Чи воно так боляче?

Синя Дівчина. Кицькам – так. Тут ти підійшла до самої суті справи. Для кицьки нічого не робить породити стільки й стільки кошенят. Хочеш троє – прошу. Хочеш п'ятеро – прошу. Без болю. Легенько, ось так, як носу висякати. Зате сама дія – о, то вже інша річ. Там біль, нестерпний біль. Вона пищить від болю, бо в тому глузд її статевого життя. Тепер зрозуміла?

Валентина. Що – зрозуміла?

Синя Дівчина. Зрозуміла, в чому суть різниці зі статевим життям жінки?

Валентина. Не зовсім.

Синя Дівчина. Ти таки дурна. Різниця в тому, що в жінки якраз навпаки. В болях народжує, а у любовнім акті – отак собі, солоденька водичка.

Валентина. Я все ж не розумію, чому...

Синя Дівчина. Не розумієш, чому для кицьки любовна втіха болюча, а для жінки ні? Дуже просто: бо кіт так збудований. Він так збудований, що ріже одночасно на всі боки. А людський чоловік так збудований, що може тільки в один бік, та й то так, що нікуди не годиться. Зрозуміла тепер, який висновок?

Валентина. Який висновок?

Синя Дівчина. Висновок такий: геть чоловіків! Геть у вікно чоловіків, у комору з мотлохом чоловіків, під ліжко чоловіків замість нічного горщика! А жінки хай організуються самі. На весь світ, Єдиний злитний зойк насолоди й болю. Невідривно.

Валентина. Невідривно?

Синя Дівчина. Невідривно. Ось і буде справжнє людство. Ти тільки слухайся мене, я навчу тебе, як це робиться. В мене станеш справжньою людиною.

Бум. Що ця Синя стерво, не треба й доводити. Але щоб аж так заливала...

Брум. Та друга теж стерво.

Бум. Вона ж іще нічого не зробила.

Брум. То ще зробить. Буде теж добряче стерво.

Бум. Як, до речі, звук?

Брум. Який звук?

Бум. На каналі праворуч?

Брум. Нічого. Трохи тріщить.

Бум. Це не тріщить. Не трохи

хвилює. Зараз вирівняється.

Увага!

Синя Дівчина. Хочеш стати справжньою людиною? То слухайся мене, більш нікого. Та чого ти взагалі якась така?

Валентина. Яка?

Синя Дівчина. Та якась отака. Наче в тебе не всі вдома. Де твої гроші?

Валентина. Нема грошей.

Синя Дівчина. А цигарки звідки?

Валентина. То я купила за мідяки, що ще лишилися в кишені.

Синя Дівчина. А де решта?

Валентина. Решта була в торбі.

Синя Дівчина. А де торба?

Валентина. Вкинула у каналізацію.

Синя Дівчина. Оттакої! Ти таки справді остаточно дурна. Якого лиха ти їх у каналізацію вкинула?

Валентина. З протесту.

Синя Дівчина. Що за протест?

Валентина. Проти батьків.

Синя Дівчина. Ну, ще хоч має певну рацію. Твої батьки, що – паскуди?

Валентина. Страшенні.

Синя Дівчина. І, напевно, багаті?

Валентина. Страшенно.

Синя Дівчина. Обидва батьки паскуди?

Валентина. Обидва.

Синя Дівчина. Хто гірший?

Валентина. Важко сказати. Я спершу думала, що мати. Та потім...

Синя Дівчина. Батько, напевно батько. Чоловіки винні наймерзеннішого злочину цього світу.

Валентина. Якого злочину?

Синя Дівчина. Того, що народжуються діти.

Валентина. Можливо. Тільки ж ми...

Синя Дівчина. Що ми, що ми?

Валентина. Ми з вами ж теж ніби народжені...

Синя Дівчина. Ой, не люти мене, бо знаєш, що буде? Ти не бачила мене ще розлютованою. Я можу бути така страшна, що тільки глянеш на мене, то й розлетишся на шматки.

Валентина. На шматки?

Синя Дівчина. На дрібнісінькі скалки. Краще не дратуй мене. Те, що ми народжуємось від чоловіків, ми самі винні, бо ми, жінки, ледачі. Якби ми організувалися як слід, то не потребували б усієї цієї процедури з дев'ятьма місяцями, ревучими пологами, акушерками й різанням пупа. Були б собі вічно як квіточки на луці та знали б єдиний священний біль самоспінання. Ти так таки нічого й не маєш із собою? Ані грошей, ані верхньої одежі?

Валентина. Ані-ні.

Синя Дівчина. Чи ти милася сьогодні?

Валентина. Ммм... милася...

Синя Дівчина. Не абияк, а ґрунтовно? Тим ми радикально відрізняємось від чоловіків, що миємось ґрунтовно. Зараз поведу тебе під душ. Та стривай, як же воно було: отак узяла гроші з дому, я тоді вкинула в каналізацію? І не перелякалась?

Валентина. Спершу ні. Коли кидала, то все шуміло в голові й у спині. Потім...

Синя Дівчина. Ну, як було потім?

Валентина. Потім перелякалась. І взагалі...

Раптом вривається голос Невідомого, тепер на каналі праворуч.

Невідомий. ...І всі ми на світ приходимо перелякані. Я тобі навіть можу сказати, що в мене свої погляди на ці речі. Вони не покриваються – або мало покриваються...

Бум. Стоп! Стоп!

Брум. Що таке?

Бум. Ти не витер до кінця, чупераadlo ти!

Брум. Що не витер?

Бум. Записане на каналі праворуч!

Брум. Та витер же.

Бум. Не до кінця. Це ж було те, що отой прийшлий нам тут правив.

Брум. З кашне?

Бум. З кашне, ти, крива мармиза! Витри, витри, до чорта. Тут стин має бути.

Брум. Та чи потрібно взагалі тепер на каналі праворуч. То ж не так важливо, що вони там базикають. Переключати?

Бум. Давай переключай.

Брум. До нас?

Бум. Та не до лисого ж дідька. Давай до нас ліворуч. Зрештою, крайня пора вже починати посправжньому. Увага! Приходить первонаж.

Невідомий. Так, я прийшов. Ви можете мені продати один яблуневий сік?

Брум. Яблучний?

Невідомий. Про мене, яблучний. Можете подати?

Брум. Ні.

Невідомий. А чому?

Брум. Просто, чому. Бо ми не належимо до ресторану.

Невідомий. Ви не належите до ресторану? Вибачте. Я думав... То ви просто так собі сюди прийшли?

Брум. Також ні.

Невідомий. Але ж яюсь, вибачте, воно повинно бути. Якщо ви тут постійно не перебуваєте, то значить, що ви тут непостійно, а постійно в якомусь іншому місці. Як от я, наприклад. Я теж сюди не належу, а бачте, все таки сюди прийшов. І маю, вибачте, на те свою причину.

Брум. Ну, то яку причину?

Невідомий. Я прийшов не за себе. Я прийшов за інших.

Брум. Ну, добре. Тепер зачинається.

Бум. Починається, хотів ти сказати.

Брум. Я нічого не хотів сказати. І взагалі умовимося: те, що я хтів сказати, я справді хтів сказати. Я сказав: зачинається. Значить: справді зачинається.

Невідомий. Гарзд. Але ж, пробачте, причому тут я?

Брум. Ви пробачте, а не я пробачте. Я перебрав ініціятиву. Вам зрозуміло?

Невідомий. Я не зовсім зрозумів. Чи мені, вибачте, що зрозуміло?

Брум. Я тільки хотів довідатися, чи вам зрозуміло.

Невідомий. Нехай так. Скажімо так, що мені зрозуміло.

Брум. От і все. Мені тільки про це й ішлося.

Невідомий. Гарзд. Але я – я – я тут причому?

Брум. Коротко і ясно: поперше, ми не знаємо, чого ви тут взагалі шукаєте.

Невідомий. Гарзд. Я шукаю людину.

Брум. Пласко.

Бум. Ти що – вже передрав? Заткнися краще. Простіть йому, добродію, він, видно, зраня надерся.

Невідомий. Нічого, нічого. Я – сама сумирність.

Бум. Я й помітив одразу, що ви тепер інакший. Я хотів...

Невідомий. Сама сумирність. Сама сумирність.

Бум. От про справу. Ви, сказали, шукаєте людину. Та ми не знаємо, бачте, чи ви її шукаєте з великої літери. Я і оцей мій товариш не знаємо.

Невідомий. Так. Я її шукаю з великої літери.

Брум. Добре. Я і він, тобто оцей мій товариш, із цього першого приводу задоволені. Але далі – далі – далі в нас знову починаються сумніви. Наприклад...

Невідомий. Наприклад?

Брум. Поперше... Знову поперше! Отже, поперше...

Бум. Заткнись, я сказав. З твоєї ініціятиви ні хріна не виходить. Справа от у чому, добродію. Ми не можемо собі уявити, як ви оту людину з великої літери шукаєте. Як що?

Невідомий. Скажу вам. Я дійсно шукаю людину. Я дійсно хочу тут її голу. Я дійсно щирий.

Брум. Господи Боже мій! Так тоді все в порядку. І як я не міг досі зрозуміти! Добре. Порада. Хочете пораду?

Невідомий. Чому б і ні.

Брум. Порада. Прошу. Ні, я таки перебрав ініціативу...

Бум. Ти перебрав, авжеж, тільки не ініціативу. Ти перебрав чогось іншого. Він, добродію, хоче сказати, що завіса йде вгору, тобто – завіса туману...

Брум. Що я хтів сказати, то домовмося раз назажди: я хтів те сказати, що я хтів сказати, і поза тим...

Бум. Заткнись, заткнись! Дурниці, все дурниці. Бо коли ти кажеш: завіса йде вгору, то люди думають, що то театральна завіса піднімається, тоді як вона вже давно піднялась, а мова про метафору, про завісу туману...

Брум. Та щоб же тебе кривий чортяка вхопив! Я ж ані слова про завісу, це ти вигидав якусь завісу, бо я зовсім...

Бум. Заткнись, заткнись! Коли бажаєш ініціативу... От вони сказали про голу людину, мовляв, її шукають. Ну, то можеш сказати, щось на тему.

Брум. На тему, на тему. Дай хоч роздуматись. На тему! То добре, нехай. Порада. Еллі. Чи ви її знаєте?

Невідомий. Ні, ніколи не мав честі знати.

Брум. Отже, Еллі. Рекомендую. Губата.

Бум. Ото й усе?

Брум. А що ще?

Бум. Е, ти нікуди не годишся. То мовчи. Я скажу. Справді, губата. Губи, мов ті калози. На морозі мерзне. На морозі її губи побільшуються. На морозі вона взагалі стає подібна до кого хоче, тільки не до себе самої. А може, вибачте, вам воно байдуже?

Невідомий. Мені воно байдуже.

Бум. Можна запитати про причину?

Невідомий. Авжеж, можна. Сама сумирність. Я пройшов етапи. Точніше сказати: етапи пройшли мене. Двобічний взаємодійний процес – отак воно ще точніше. Ми з етапами пройшли одні одних. Я був здобувчий і завойовний. Мені обірвали. Я був нахабний і зарозумілий. Мені вказали моє місце. Я був знічений і самозаперечний. Мене підбадьорили і підняли. Я був вдумливий і задумливий. Мені сказали, що я повинен відвідувати нічний бар. Я був повнокровний і життєрадісний. Мені порадили навідуватись на кладовища. І я все це виконав. І от я прийшов сюди, готовий до всього. Зовні: на скронях сивина, мов берізки на темному узліссі, і від лоба пролисина – цитата старості. Це колись давно... Це колись давно я так вигадав на поступання років тим робом казати. Це було дуже давно. А от тепер: з того вийшов знову монолог.

Невідомий. ...мов берізки...

Невідомий. ...і від лоба пролисина...

Невідомий. ...це я так вигадав...

Невідомий. ...на поступання років...

Невідомий. Гарно я вигадав...

Невідомий. Воно було справді гарно...

Хор. На скронях сивина...

Хор. ...на темному узліссі...

Хор. ...цитата старості...

Хор. ...дуже давно...

Хор. ...тим робом казати...

Хор. ...дуже, дуже гарно...

Хор. ...справді гарно...

Невідомий. ...просивина, мов берізки, і пролисина, мов цитата старості...

Невідомий. Але я вигадав і про дитинство.

Невідомий. Що дитинство можна зберегти...

Невідомий. ...дитинство можна зберегти на все життя...

Невідомий. ...до самої смерті...

Невідомий. Дуже просто: бути дитиною.

Невідомий. Бути величезною, бути грандіозною дитиною. Не вольовим актом, бо тоді нічого не вийде...

Невідомий. ...але стати і бути, а перед тим як стати, вже бути – і тоді вийде.

Невідомий. Тоді вийде напевно.

Невідомий. І от перед вами я – стара дитина.

Невідомий. А що таке дитинство? Несподіванка. Стрибнути вгору на один метр п'ятдесят, коли від вас сподіваються розважного кроку. Попросити води там, де вам пропонують солодкого молочка. Поцілувати стару жінку, яку ви оточуєте усіма прерогативами не-

Хор. ...мов цитата старості.

Хор. О, про дитинство!

Хор. О, його можна зберегти!

Хор. Та ще й як!

Хор. А ви ж як думали!

Хор. Бути великою дитиною.

Хор. Ні, тоді нічого не вийде!

Хор. Тоді вийде!

Хор. З усією гарантією.

Хор. Стара-престара дитина.

доступності. Попросити поставити вам велику оперу, в той час, коли ви тримаєте напоготові платівку з найулюбленішими казками. От що таке дитинство. І такий саме є я.

Невідомий. Дитячий світ. Дитинне королівство. Вигадують індіан, ковбоїв і царя. Цар скликає поспільство. Поспільство поспішає з усіх усюдів. На великий майдан стольного граду. Коли немає майдану... ах, коли немає майдану, то ось вам – простіше, новочасне, ресторан.

Невідомий. Друзі, таж я сумирний як ягничка. Та звичайно ж. Пауза. Пауза.

Хор. Гарно. Переконливо. Вразливо.

Хор. Ах, ресторан! Ми на це тільки й чекали. Ресторан! Ресторан! Тепер ми розуміємо, чому ми тут. І ми розуміємо, ми розуміємо, ми розуміємо чому воно взагалі усе отак. Риту ми втерляли, але глузд обрели. Ми задоволені. Ми задоволені. Можна зробити паузу?

Але пауза не настає. Навпаки, на каналі праворуч здійснюється дедалі дужчий шум. Спершу здається, що це просто посилення вже відомого звукового тла, мовляв, гримотять миті тарілки й кухлі. Воно й справді спершу так: вони гримотять, звукодайні у вправних руках своїх і найманих (чужоземних) судомийок. І справді, також те, що було напочатку солом, дзичання поодинокі тарілі, визвучується і тепер, чистоспівне, майже як арія. Та це не надовго.

Перехід неможливо розрізнити, але від певного моменту стає ясно, що окремі конкретні звуки означають: надхід поїзда на вокзалі, голосну зупинку авт (одного, другого, третього), навіть нестерпне для вуха гарчання приземлюваного літака. З'їжджаються гості, радісні, схвилювані, спрагли новини, впізнаючи одне одного вже подорозі, окремі людські слова, що їх можна вирізнити в гаморі механічних звуків, саме як людські, хоч зміст мовленого й не доходить покищо.

Невідомий (високим і м'яким голосом). Гостинно прошу.

*Шаркання кроків дедалі дужче. Двері відчиняються і дзвонять при відчиненні. Вже можна розрізнити таке, я: «Ах, це ви» – «Ах, я вас уявляла зовсім інакшим» – і подібне. Тоді навіть у цьому споглядному хаосі чути щось наче домовлену пошану перед чимсь, що повинно відбутись. **